

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR****TAYFUN CENGİZ BAŞVURUSU (2)**

Başvuru Numarası	: 2018/466
Karar Tarihi	: 27/10/2022
Başkan	: Zühtü ARSLAN
Başkanvekili	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: Engin YILDIRIM Muammer TOPAL M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Basri BAĞCI İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE
Raportör	: Ali KOZAN
Başvurucu	: Tayfun CENGİZ
Vekili	: Av. Necmiye ŞABBAZ BAŞEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör saldırısından kaynaklanan manevî zararların tazmin edilmesi talebiyle açılan davada usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf düşürülme nedeniyle adil yargılanma hakkının unsurlarından olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/1/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

6. İkinci Bölüm tarafından 24/11/2021 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla başvurunun Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Bazı sivil toplum kuruluşlarınca gerekli yasal izinler alınarak 10/10/2015 Cumartesi günü 12.00-16.00 saatleri arasında Ankara'da *barış, emek ve demokrasi* konulu bir miting yapılması kararlaştırılmıştır. Ankara Tren Garı önünde 10/10/2015 tarihinde toplanan kalabalığın hazırlıkları sürerken saat 10.04 sıralarında peş peşe iki patlama meydana gelmiş, olay nedeniyle pek çok kişi ölmüş ve birçok kişi yaralanmıştır (*Hasan Kılıç*, B. No: 2018/22085, 27/1/2021, §§ 9, 10).

9. İçişleri Bakanlığı, başka hususlar yanında olay öncesinde yeterli güvenlik önlemlerinin alınıp alınmadığı konusunda iki mülkiye başmüfettişi ile iki polis başmüfettişine ön inceleme yaptırmıştır. Ön inceleme sonunda hazırlanan raporda başka hususlar yanında şu tespitler yer almaktadır:

- 2015 yılı başından itibaren İstihbarat ve Terörle Mücadele (TEM) Şube Müdürlüklerine değişik kaynaklardan birçok istihbarat bilgisi gelmiştir. Bu istihbarat bilgilerinin büyük çoğunluğu ya yer, zaman ve kişiye ilişkin somut bilgiler ihtiva etmemiş ya da teyide muhtaç niteliktedir ancak sözü edilen istihbarat bilgilerinin yine de güvenlik tedbirlerinin planlamasında dikkate alınması gerekir. 2015 yılında DEAŞ terör örgütü ile ilişkili istihbaratın fazlalığına rağmen Ankara Tren Garı önünde canlı bomba terör eylemini gerçekleştiren Y.E.A.nın da aralarında olduğu bazı şahısların canlı bomba eyleminde bulunabileceğine ve irtibatlı oldukları DEAŞ terör örgütünün Diyarbakır ve Suruç terör eylemlerinden sonra ülkemizde ses getirecek başka terör eylemi hazırlığı içinde olduğuna, halkın kalabalık olduğu yerlerde, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde birden fazla canlı bomba eylemi yapabileceğine yönelik istihbaratlar son derece önemlidir. Zira toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yoğun olarak yapıldığı illerin başında Ankara gelmektedir. Bu sebeple anılan nitelikteki bilgilerin toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin güvenliğini planlamakla sorumlu il emniyet müdürü, emniyet müdür yardımcısı, emniyet birimleri hatta vali ile paylaşılması gereklidir. Buna rağmen TEM Şube Müdürlüğü, emniyet tedbirlerinin gözden geçirilmesi veya sıklaştırılması amacıyla emniyet birimlerine çoğunlukla aynı içerikli yazılar göndermiştir (ön incelemeyle ilgili süreç için bkz. *Hasan Kılıç*, §§ 11-14).

10. Başvurucu; bombaların çok yakınında patladığını, maruz kaldığı olayda idarenin ihmali bulunduğunu ve mitingde yaşadıklarından dolayı ruhsal bütünlüğünün bozulduğunu, Tarsus Devlet Hastanesinde görevli psikiyatri uzmanı tarafından düzenlenen 14/12/2015

tarihli raporla da *anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu* tanısı konulduğunu iddia ederek manevi tazminat talebiyle idareye başvurmuştur. Talebinin zımnenn reddi üzerine başvuru, Ankara 10. İdare Mahkemesinde 13/10/2016 tarihinde tam yargı davası açmıştır.

11. Başvurucu dava dilekçesinde; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Yönetim Kurulu üyesi olarak Tarsus'tan Ankara'ya otuz arkadaşıyla otobüsle giderek mitinge katıldığını, arkadaşlarıyla pankart açıp yürüyüşe geçtikten bir iki dakika sonra geçtikleri noktalarda patlamanın meydana geldiğini, olay nedeniyle birçok arkadaşının öldüğünü vurgulamıştır. Patlama sonrası yaralılara yardım etmeye çalıştığını, ertesi gün ise ölen arkadaşlarının cenazelerini teslim alarak Tarsus'a götürdüğünü belirtmiştir. Yaşadıklarından dolayı ağır bir ruhsal bunalım geçirdiğini, devam eden uyku bozukluğu, korku ve endişe hâli şikâyetleri ile başvurduğu hastanede *anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu* teşhisi konulduğunu belirtmiştir.

12. Ayrıca başvuru, Ankara İl Emniyet Müdürlüğünün sorumluluğuna ilişkin yapılan suç duyurularında mülkiye müfettişleri tarafından hazırlanan 25/2/2016 tarihli raporda temmuz ayından itibaren mitinge yönelik birden fazla canlı bomba eylemi istihbaratı geldiğinin tespit edildiğini belirtmiştir. Buradan hareketle eylemi gerçekleştiren kişilerin kimliklerinin önceden bilinmesine ve terör eylemi gerçekleştirileceklerine dair istihbari bilgi olmasına rağmen devletin saldırıyı önlemek için miting alanında asgari güvenlik önlemlerini bile almadığını, saldırıyı önleyemediğini, saldırıyı önlemekle yükümlü kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirmediğini iddia etmiştir. Katliamda devletin sorumluluğu olduğunu ve yaşam hakkının ihlal edildiğini vurgulayarak 25.000 TL manevi tazminat talep etmiştir. İdare savunmasında; başvuru adının Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü soruşturmada yer almadığı, başvuru yaralandığına dair rapor ya da hastane kaydının olmadığı hususlarıyla birlikte olayın öngörülemez bireysel bir terör eylemi olduğu dikkate alındığında idarenin sorumluluğundan söz edilemeyeceği vurgulanmıştır.

13. Mahkemenin 17/3/2017 tarihli ara kararıyla, meydana gelen patlama ile başvurucuda oluşan rahatsızlık arasında illiyet bağımlı tespit etmek amacıyla başvuru patlama sırasında olay yerinde olup olmadığını ortaya koyan bilgi ve belgeler başvuru ve davalı idareden istenmiştir. Ara kararında başvuru yaşanan patlama sırasında Ankara Garı önünde bulunup bulunmadığını ortaya koyan bilgi ve belgelerin (fotoğraf, video, tutanak, hastane/polis/savcılık kaydı, MOBESE görüntüsü, HTS kaydı vb.) gönderilmesi idareden talep edilmiştir. Başvurucu ise olay yerinde olduğunu gösteren adına düzenlenmiş uçak, otobüs bileti, fotoğraf, video, doktor raporu, hastane kaydı, polis ve savcılık kaydı gibi belgeleri göndermesi istenmiştir.

14. İdare; ara kararına cevabında, başvuru isminin patlama sonrasında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan soruşturmada yer almadığını, olay tarihinde yaralanıp tedavi gördüğü hususunda doktor raporu olmadığını, yaralandığı yönünde de herhangi bir kaydın bulunmadığını bildirmiştir. Başvuru vekili ise başvuru olay günü Ankara Garı önünde çekildiğini iddia ettiği fotoğraflar sunmuş ve başvuru yaralanan arkadaşlarına kan vermek için Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesine dilekçe verdiğini, olayda hayatını kaybeden C.E.nin otopsi raporunu imzaladığını belirtmiştir. Ayrıca yaralanan arkadaşlarının tanıklık yapabileceğini ifade etmiştir. Mahkeme anılan Hastaneye ve Türkiye Kızılay Derneğine başvuru isminin bulunmadığı, başvuru tarafından kendilerine yapılan herhangi bir kan bağışının veya bağış başvurusunun olmadığını bildirmiştir.

15. Mahkeme 2/6/2017 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurunun yaralananlara kan vermek için dilekçe verdiği yönündeki iddiası idarenin yukarıda belirtilen cevaplarıyla birlikte değerlendirilerek başvurunun yaşadığı rahatsızlığın ve manevi zararının anılan patlama nedeniyle oluştuğunu ortaya koyan herhangi bir bilgi ve belgenin dava dosyasında bulunmadığı vurgulanmıştır. Bununla birlikte başvuru tarafından ileri sürülen hususların doğruluğunun da ilgili yerlerden teyit edilmediği, başvurunun öne sürdüğü manevi zarar ile sözü edilen patlama ve bu patlamaya ilişkin idari faaliyet arasında illiyet bağının ortaya konulmadığı belirtilmiştir.

16. Başvurucu; anılan karara karşı yaptığı istinaf başvurusunda kan bağı için verilen dilekçenin olay sonrası oluşan kargaşada kaybolmuş ya da kaydedilmemiş olabileceğini, bununla birlikte olay yerinde olduğuna dair sunduğu fotoğrafların Mahkeme tarafından değerlendirilmediğini belirtmiştir. İlliyet bağının ortaya çıkarılması amacıyla Mahkemenin resen araştırma ilkesine göre fotoğraflarla ilgili bilirkişi incelemesi yaptırması, kolluk kuvvetlerince tanık ifadelerinin alınması ve sair yöntemlerle delilleri tespit ederek bir sonuca ulaşması gerektiğini vurgulamıştır.

17. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 15/11/2017 tarihinde, kararın usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istinaf talebinin reddine karar vermiştir.

18. Nihai karar 7/12/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

19. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" kenar başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" 1. İdari dava türleri şunlardır:

a) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

..."

20. 2577 sayılı Kanun'un "Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması" kenar başlıklı 13. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"İdari eylemlerden hakları ihlâl edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir."

B. Uluslararası Hukuk

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyumsuzluklar[ın] ... esaslı konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından ... görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'deki hakların etkili bir biçimde korunması için davaya bakan mahkemelerin Sözleşme'nin 6. maddesine göre "tarafaların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi" vardır (*Dulaurans/Fransa*, B. No: 34553/97, 21/3/2000, § 33).

23. Hakkaniyete uygun yargılanmanın temel unsuru, yargılamanın çelişmeli olması ve taraflar arasında silahların eşitliğinin sağlanmasıdır (*Rowe ve Davis/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 28901/95, 16/2/2000, § 60). Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara, dava dosyasındaki belgeler hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkını tanımayı, bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (*Feldbrugge/Hollanda*, B. No: 8562/79, 29/5/1986, § 44).

24. Sözleşme'nin 6. maddesinde davada kullanılan delillerin ispat güçleri ile ilgili bir düzenleme bulunmamakla birlikte AİHM delillerin kabul edilebilirliği ile ilgili olarak somut davada kullanılan delillerin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri gözetilerek tartışılıp tartışılmadığını ya da söz konusu delillerin yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığına etkisini değerlendirmekte (*Tamminen/Finlandiya*, B. No: 40847/98, 15/6/2004, §§ 40, 41; *Barberà, Messegué ve Jabardo/İspanya*, B. No: 10590/83, 6/12/1988, §§ 68, 81-89) ve birçok kararında Sözleşme'nin 6. maddesinin, adil yargılanma hakkını güvence altına almakla beraber öncelikli olarak ulusal hukuk bağlamında düzenlenmesi gereken bir konu olan delillerin kabul edilebilirliğine ilişkin bir kural ortaya koymadığını belirtmektedir (*Schenk/İsviçre*, B. No: 10862/84, 12/7/1988, §§ 45, 46; *Desde/Türkiye*, B. No: 23909/03, 1/2/2011, § 124).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 27/10/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun iddiaları

26. Başvurucu;

i. Patlamanın gerçekleştiği mitinge aynı sendikaya mensup arkadaşlarıyla birlikte katıldığını, patlamanın kendisine yakın bir bölgede meydana geldiğini,

patlama sonucu birçok arkadaşının öldüğünü ve yaralandığını vurgulamıştır. Güvenlik görevlilerinin sıkı gözetim ve kontrolü nedeniyle bir ara nefessiz kaldığını, parçalanmış cesetler içinde arkadaşlarını aradığını, telefonla bazı arkadaşlarına ulaşamadığı için büyük panik ve endişe yaşadığını, ortasında kaldığı manzara karşısında şok yaşadığını, ertesi gün de ölen arkadaşlarının cenazesini arkadaşlarıyla Tarsus'a götürdüğünü beyan etmiştir. Olay sırasında yaşadıklarından ve tanık olduklarından dolayı uykusuzluk, korku, endişe gibi ciddi psikolojik sorunlar yaşadığını, içine düştüğü durumdan kurtulabilmek için hastanede psikolojik destek almak zorunda kaldığını, travma sonrası *anksiyete* ve *stres bozukluğu* tanısı konularak ilaç tedavisi uygulandığını, psikolog ile seanslara ve ilaç kullanmaya devam ettiğini belirtmiştir.

ii. Ayrıca emniyet müdürlüğünün gelen ihbarlara ve ciddi tehlikeye rağmen saldırıyı önleyemediğini, idarenin ihmalinin idari soruşturma kapsamında hazırlanan raporla da tespit edildiğini, gerekli önlemleri almayan idarenin patlamada sorumluluğu olduğunu, devletin yaşam hakkını koruma yükümlülüğü bulunduğunu, bu kapsamda manevi tazminatla giderim sağlanması gerektiğini iddia etmiştir. Mahkemenin resen araştırma ilkesi gereği ruhsal bütünlüğünün bozulması ile idarenin kusuru arasında illiyet bağı olup olmadığına ilişkin gerekli araştırmaları yapmak ve delilleri toplamak suretiyle sonuca gitmesi gerektiğini vurgulamıştır. Buna rağmen olay yerinde olduğuna dair fotoğraflarla ilgili olarak Mahkemenin bilirkişi incelemesi yaptırmadığını, tanıkların dinlenmesini sağlamadığını ve ilgili delilleri toplamadığını, dolayısıyla eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile karar verdiğini yaşam hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

27. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, katıldığını iddia ettiği bir toplantıda ve sonrasında yaşadığı olaylar nedeniyle oluşan manevi zararlarının tazminine ilişkin açtığı davada lehine olan delillerin toplanmaması sebebiyle davanın reddine karar verilmesine yöneliktir. Bu durumda başvurunun adil yargılanma hakkının unsurlarından olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri çerçevesinde incelenmesi gerekir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

30. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan*, B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

31. Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Bu itibarla anılan ilkenin adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Anılan ilkeye uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması olanaklı değildir (*Mehmet Fidan*, § 38).

32. Adil yargılanma hakkı yargılamanın sonucunun adil olmasını garanti etmemekte, yargılama sürecinin hakkaniyete uygun bir biçimde yürütülmesini güvence altına almaktadır. Öte yandan yargılama sürecinde savunma hakkını zedeleyen birtakım eksikliklerin bulunması otomatik olarak adil yargılanma hakkının ihlaline yol açmamaktadır. Adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken yargılamadaki bir eksikliğin yargılama süreci içinde telafi edilip edilmediği ve bunun bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini etkileyip etkilemediği değerlendirilir (*Ayfer Atalmış*, B. No: 2016/12198, 9/6/2020, § 41).

33. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında taraflara iddialarını sunma hususunda uygun imkânların sağlanması şarttır (*Yüksel Hançer*, B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 19).

34. Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir (*Mustafa Kupal*, B. No: 2013/7727, 4/2/2016, § 52).

35. Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması, taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması ve yargılamaya etkin katılımlarının sağlanması anlamına gelir (*Yaşasın Aslan*, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi, uyumsuzluğun her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır (*Yüksel Hançer*, § 18).

36. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (*Ahmet Korkmaz*, B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

37. Somut olayda başvuru; idarenin bombalı saldırı öncesinde elde ettiği istihbarat bilgilerine rağmen olay günü yeterli önlem alınmamasına ilişkin olarak hizmet kusuru olduğunu, olay yerinde olması ve tanık olduğu hadiselerin etkisiyle ruhsal bütünlüğünün bozulduğunu ileri sürerek manevi tazminat ödenmesi talebiyle tam yargı davası açmıştır. Başvurucunun manevi tazminat istemini devletin istihbarat alanında kendisine düşen ödevleri yerine getirmemesi ve terör saldırısında önlemleri yeterince almaması nedeniyle kusura dayalı olarak genel hükümlere dayandırdığı anlaşılmaktadır.

38. Öncelikle maddi olayı aydınlatacak yeterlilikte araştırma yapılması ile tarafların iddialarını ve delillerini somut olaya uygun bir şekilde inceleyerek, esasa etkili olgu ve kanıtları değerlendirme dışı bırakmadan ulaşılan sonucu açıklamanın derece mahkemelerinin yükümlülüğü olduğunu vurgulamak gerekir. Bu yükümlülüğün davanın başvuru lehine sonuçlanmasını temin eden yorumunun esas alınmasını güvence altına almadığı ayrıca belirtilmelidir. Bu niteliği haiz bir yargılamada, başvuru konusu olay bağlamında, hizmet kusurunun varlığının tespiti ve bu kusur ile başvurucunun şikâyeti arasında bir illiyet bağı olup olmadığının somut olaya uygun bir incelemeyle aydınlatılması gerekir.

39. Bu bağlamda başvuru incelendiğinde Mahkemenin manevi tazminatın reddine ilişkin kararını özellikle başvurucunun olay yerinde olduğunun sabit olmamasına dayandırdığı anlaşılmıştır. Mahkeme, başvurucunun olay yerinde olup olmadığına ilişkin bazı araştırmalar yapmış ve daha çok idari makamlar tarafından gönderilen bilgileri gözeterek bir sonuca ulaşmıştır. Ancak Mahkeme ara kararı ile hastane, polis, savcılık, HTS kayıtları ve fotoğraf, video, tutanak, MOBESE görüntüsü gibi veriler incelenerek başvurucunun olay yerinde olup olmadığının tespit edilmesini idarenden talep etmiş olmasına rağmen idarenin sadece olay nedeniyle başlatılan soruşturmada başvurucunun admın bulunmadığı ve yaralandığına dair kayıt olmadığı yönünde bilgi verdiği görülmüştür. İdarenin fotoğraf, video, MOBESE ve HTS kayıtları gibi başvurucunun olay yerinde olduğunun tespit edilmesini sağlayacak bir araştırma yaptığını ilişkin bir bilginin mevcut olmadığı gözetildiğinde kamu makamlarının başvurucunun olay yerinde olup olmadığına ilişkin yeterli bir araştırma yaptığını ve bu yöndeki ara kararını tam olarak karşıladığını söylemek mümkün değildir.

40. Bunun yanında başvurucunun 17/3/2017 tarihli ara kararına cevabında; olay yerinde çekildiğini iddia ettiği fotoğrafları Mahkemeye sunmasına rağmen fotoğraflarla ilgili bir inceleme ve değerlendirme yapılmadığı, arkadaşının otopsi raporunu imzaladığı yönündeki iddiasının araştırılmadığı, tüm bu hususların kararda tartışılmadığı görülmüştür. Ayrıca başvurucunun sunduğu sağlık raporuna ilişkin tedavi belgeleri celbedilerek raporda konulan tıbbi tanının patlama olayı ile ilgisinin tıbben tespit edilip edilmediği de araştırılmamıştır. Bu durumda esasa etkili olacağı açık olan delillerin derece mahkemesi tarafından araştırılmadığı gibi sonuca ilişkin değerlendirmede dikkate alınmadığı anlaşılmıştır.

41. Başvurucu, ön inceleme raporundaki tespit ve değerlendirmelerden hareketle, özete olayda davalı idarenin gerekli önlemleri almadığı ve güvenlik güçlerinin patlamalardan sonraki müdahalelerinin saldırının sonuçlarını ağırlaştırdığını vurgulayarak hizmet kusurunun varlığına yönelik iddialarını dile getirmiş ancak yargı makamları, başvurusunun bu iddiaları bağlamında da bir araştırma ve değerlendirme yapmamıştır. Bu durumda meydana gelen patlama ile başvurusunun yaşadığı psikolojik sıkıntı arasında illiyet bağı olmadığı yönündeki sonucun somut olaya uygun bir araştırma ve incelemeye dayandığı söylenemez.

42. Buna göre yargılama süreci bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde açtığı tazminat davasında başvurusunun ileri sürdüğü iddialarına yönelik yargısal merciler tarafından yeterli inceleme ve araştırma yapılmadığı, esasa etkili delillerin değerlendirme dışı bırakıldığı tespit edilmiştir. Mahkeme kararının gerekçesinin dayandırıldığı hususa yönelik olarak başvuru tarafından ileri sürülen ve karar sonucunu etkileyebilecek nitelikteki iddialar hakkında Mahkemece hiçbir araştırma ve değerlendirme yapılmaması, olayın meydana gelme şekline ilişkin olarak idarenin anlatımına üstünlük tanınarak hüküm kurulması başvurusunun davalı idareye nazaran zayıf bir konuma düşürülmesi sonucunu doğurmuştur. Yargılamadaki bu eksiklik başvurusunun istinaf talebi üzerine Bölge İdare Mahkemesince de telafi edilememiştir. Dolayısıyla bu durum bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemiştir.

43. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının unsurlarından olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

C. Giderim Yönünden

44. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yargılamanın yenilenmesine ve 25.000 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

45. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Alişül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurusunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

47. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurusuna ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının unsurlarından olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Ankara 10. İdare Mahkemesine (E.2016/4111, K.2017/1499) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (E.2017/1104) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/10/2022 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olduğu ileri sürülen canlı bomba saldırısından kaynaklanan manevi zararlarının tazmin edilmemesi nedenleriyle yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasını ileri sürmüştür. Mahkememiz çoğunluğu, başvurunun ileri sürüldüğü iddiaların mahkeme tarafından yeterli gerekçe ile karşılanmadığından davanın reddine karar verilmesinin yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Çoğunluğun bu yöndeki görüşüne katılmıyorum.

2. 10 Ekim 2015 tarihinde Ankara Tren Garı önünde bazı sivil toplum kuruluşlarınınca *barış, emek ve demokrasi* konulu bir mitingün başlangıcı öncesinde toplanan kalabalığın içinde peş peşe iki patlama meydana gelmiş, bu patlama sonucunda pek çok kişi yaşamını yitirmiş ve yaralanmıştır. Aynı gün olay yerinde bulunduğu iddia eden başvurucu, bombaların çok yakınında patladığını, meydana gelen olayda idarenin kusuru bulunduğunu, mitingde birçok arkadaşının öldüğünü, yaralılara yardım etmeye çalıştığını, kan vermek için hastaneye dilekçe verdiğini, yaşadıklarından dolayı ruhsal bütünlüğünün bozulduğunu, buna ilişkin uzman raporunun bulunduğunu belirterek idare aleyhine Ankara 10. İdare Mahkemesine (Mahkeme) tam yargı (manevi tazminat) davası açmıştır. Mahkeme, başvurunun yaşadığı rahatsızlığın ve manevi zararının söz konusu patlama nedeniyle oluştuğunu ispatlayamadığı, olayda yaralandığına dair rapor ya da hastane kaydının bulunmadığı, ayrıca patlama ve patlamaya ilişkin idari faaliyet arasında herhangi bir şekilde illiyet bağının ortaya konulmadığı, Ankara Tren Garı önündeki patlamada Ankara İl Emniyet Müdürlüğünün sorumluluğuna ilişkin yapılan suç duyuruları sonunda Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmada başvurunun ismine rastlanılmadığı, hastane ve Kızılay Derneği kayıtlarında başvurunun kan bağışında bulunduğu veya bağış başvurusunda bulunanlar arasında bulunmadığı gerekçeleriyle davanın reddine karar vermiş, anılan karar Ankara Bölge İdare Mahkemesince hukuka uygun bulunmuştur.

3. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklarından olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin, negatif bir yükümlülük olarak, yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra, pozitif bir yükümlülük olarak, yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50-51).

4. Kanaatimce derece mahkemesi kararlarında ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konulmuş olup, yargılamada eksik araştırma ve inceleme bulunmamaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, Mahkeme idareden gerekli bilgi ve belgeleri istemiştir. Bu kapsamda Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından söz konusu patlamada Ankara İl Emniyet Müdürlüğünün sorumlu olduğuna dair yürütülen soruşturmada başvurunun adının bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Yine, meydana gelen patlamada başvurunun yaralandığına dair bir rapor ya da hastane kaydının olup olmadığı araştırılmıştır. Başvurucu tarafından araştırılması istenilen hususlar da yerine getirilmiştir. Başvurunun yaralılara kan vermek için dilekçe verdiği yönündeki iddiası, Kızılay Derneği ve Hastane yönetimlerinden

sorulmuştur. Neticede mahkeme, başvurucaunun yaşıadığı rahatsızlığın ve manevi zararının patlama nedeniyle oluştuğunun başvuruca tarafından ortaya konulamadığını, ayrıca manevi zarar ile patlamaya ilişkin idari faaliyet arasında illiyet bağının bulunmadığını belirterek davanın reddine karar vermiştir. Anılan gerekçeler, İstinaf incelemesinde de aynen benimsenmiştir. Dolayısıyla İdare Mahkemesi ve Bölge İdare Mahkemesince yeterince ve özenli bir yargılama yapılmadığı söylenemeyecektir.

5. Son olarak başvuruca, idare mahkemesine açtığı tazminat davasında ve bireysel başvuruya konu ettiği başvuru formu ve eklerinde açıkça ve ayrıca söz konu patlama nedeniyle yaşamının tehlikeye girdiğini, kendisinin de bu patlamada ölme riskinin bulunduğunu ifade etmediği, bir başka ifadeyle kendisi bakımından patlama nedeniyle yaşamının ne şekilde ve nasıl ihlal edildiğini belirtmediği görölmektedir.

6. Açıklanan nedenlerle, başvurucaunun Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edilmediği kanaatini taşıdığımdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye
Muhterem İNCE